

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА 2022: УРОКИ ДЛЯ ТАЙВАНУ

М. В. Бокова

*Запорізький національний університет
masabokova25@gmail.com*

С. С. Черкасов

*Запорізький національний університет
stancherkasov@gmail.com*

Ключові слова: російсько-українська війна 2022, «тайванське питання», «українське питання», сепаратизм.

Після початку збройної агресії Російської Федерації на території України, проблема Тайваню значно загострилась. Попри те, що КНР досі зберігає нейтралітет: з одного боку, визнає суверенітет України, а з іншого – не засуджує дії Росії, можливість збройного вторгнення до Тайваню є реальною. Вже зараз політики й науковці почали порівнювати ситуацію в Україні з тайванською проблемою, оскільки вони мають низку спільних рис і можливість подальшого втручання Китаю до КР, на кшталт «спеціальної військової операції» РФ.

Дана робота присвячена порівнянню особливостей сучасних подій в Україні й у Тайвані в контексті військового вторгнення РФ на територію України. У статті проаналізовано особливості територіальних претензій РФ до України й КНР до Тайваню; умови виникнення сепаратистських рухів на Півдні й Сході України та в КНР (Тайвань). Авторка виокремлює спільні й відмінні риси сепаратизму в Україні (Південь, Схід) та КНР (Тайвань), а також розглядає можливості втілення Китаєм українського сценарію в Тайвані на фоні російсько-української війни 2022 р. Досліджено особливості протистояння РФ-Україна та КНР-Тайвань; проаналізовано можливість збройного вторгнення КНР на територію Китайської Республіки.

У підсумку визначено, як керівництво КР вивчає досвід України в протистоянні збройній агресії з боку РФ, і які уроки може винести Тайвань в разі повномасштабної агресії з боку КНР.

THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR 2022: LESSONS FOR TAIWAN

M. Bokova, S. Cherkasov

Zaporizhzhia National University

Key words: Russian-Ukrainian war 2022, «Taiwan issue», «Ukrainian issue», separatism.

After the beginning of the military aggression of the Russian Federation on the territory of Ukraine, the problem of Taiwan intensified significantly. Despite the fact the PRC still maintains neutrality: on the one hand, it recognizes the sovereignty of Ukraine, and on the other hand, it does not condemn the actions of Russia, the possibility of an armed invasion of Taiwan is real. Politicians and scientists have already begun to compare the situation in Ukraine with the Taiwan problem, since they have a number of common features and the possibility of further Chinese intervention in the Republic of China, similar to the «special military operation» of the Russian Federation.

This work is devoted to a comparison of the features of modern events in Ukraine and in Taiwan in the context of the military invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine. The article analyzes the peculiarities of the territorial claims of the Russian Federation to Ukraine and the People's Republic of China to Taiwan; the conditions for the emergence of separatist movements in the South and East of Ukraine and in the People's Republic of China (Taiwan). The author singles out the common and distinctive features of separatism in Ukraine (South and East) and the People's Republic of China

(Taiwan), and also considers the possibilities of China's implementation of the Ukrainian scenario in Taiwan against the background of the Russian-Ukrainian war in 2022. The peculiarities of the confrontation between the Russian Federation-Ukraine and the People's Republic of China-Taiwan are studied; the possibility of an armed invasion of the People's Republic of China on the territory of the Republic of China was analyzed.

As a result, it was determined how the leadership of the Republic of China studies Ukraine's experience in resisting armed aggression by the Russian Federation, and what lessons can Taiwan learn in the event of a full-scale aggression by the PRC.

Постановка проблеми.

Територіальні претензії РФ до України, які у 2014 році підштовхнули до сепаратизму на Півдні та Сході України (анексія Криму, збройний конфлікт у Донецькій та Луганській областях), вилилися у повномасштабну російсько-українську війну 2022 р., коли РФ розпочала збройну агресію проти України. Одночасно загострилася ситуація на Тайвані, статус якого остаточно не визначено ще з 1949 р. Так, КНР не визнає суверенітет КР, і можливість збройного втручання до Тайваню є доволі реальною, особливо після того, як Президент КНР Сі Цзіньпін оголосив про можливість проведення «невійськових» спеціальних операцій. Більш того, офіційна позиція КНР щодо російсько-української війни залишається невизначеною. Такі умови надають підстави вважати за можливе повторення українського сценарію на Тайвані. Зважаючи на це, у даній статті надається порівняння України й Тайваню, а також аналізується, які уроки може винести КР від України в разі збройної агресії з боку КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Для написання статті були використані сучасні аналітичні дослідження та поточна інформація від ЗМІ (триває російсько-українська війна, загрожується «тайванське питання»).

Були проаналізовані праці від центру «ADASTRA», зокрема стаття О. Мацькевич «Тайванська проблема: чи можливе возз'єднання Китаю з Китаєм?», в якій описана історія конфлікту та перспективи зміни статусу¹.

Крім цього, було розглянуто матеріали BBC «Китай і Тайвань: витоки протистояння»² та «Китай і Тайвань: мирне возз'єднання чи війна?»³. Ці

матеріали також описують витоки проблеми, сучасний стан та варіанти вирішення «тайванського питання».

Для аналізу подій в Україні було використано матеріал BBC «Війна, Росія і Донбас. Чи можна знайти шлях до миру?»⁴, який було видано напередодні вторгнення РФ. Описано неефективність Мінських умов, погляди України та РФ на майбутнє Донбасу, пошук компромісів. У статті DW «Росія проти України. Як дійшло до великої війни?»⁵, проаналізовано ключові події, що передували початку повномасштабної війни Росії проти України.

Метою дослідження аналіз досвіду України в боротьбі з російською агресією й визначення відповідних уроків для Тайваню в разі вторгнення КНР.

Наукова новизна роботи полягає в:

- а) аналізі особливостей територіальних претензій РФ до України та КНР до Тайваню;
- б) порівнянні витоків та сепаратизму на Сході й Півдні України та КНР (Тайвань);
- в) виокремлення спільних і відмінних рис України й Тайваню на фоні російсько-української війни 2022 року;
- г) аналіз вивчення Тайванем українського досвіду та підготовки можливої збройної агресії з боку КНР.

Виклад основного матеріалу.

Територіальні претензії РФ до України (Південь та Схід) й КНР до Тайваню, а також прояви сепаратизму в цих регіонах, є найбільш болючими проблемами сьогодення, особливо після військового вторгнення РФ на територію України. На фоні збройної агресії Росії, є велика ймовірність повторення подібного сценарію й КНР для вирішення «тайванського питання».

Події, що наразі відбуваються в Тайвані є

¹ Тайванська проблема: чи можливе возз'єднання Китаю з Китаєм?. URL: <https://adastra.org.ua/blog/tajvanska-problema-chi-mozhlive-vozz'yednannya-kitayu-z-kitayem>

² Китай і Тайвань: витоки протистояння. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46740156>

³ Китай і Тайвань: мирне возз'єднання чи війна? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58855514>

⁴ Війна, Росія і Донбас. Чи можна знайти шлях до миру? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-59709862>

⁵ Росія проти України. Як дійшло до великої війни? URL: <https://www.dw.com/uk/rosiia-proti-ukrainy-yak-diishlo-dovelykoi-viiny/a-60242572>

дотичними до ситуації в Україні. Це підкреслює нещодавня директива Президента КНР Сі Цзіньпіна стосовно дозволу проведення так званих «невійськових» спецоперацій, яка набере чинності 15 червня 2022 р.⁶ Таке рішення цілком можна розглядати, як підготовку до майбутнього військового вторгнення, на кшталт «спеціальної військової операції» РФ. Окрім цього, на щорічній конференції з безпеки «Діалог Шангри-Ла» у Сінгапурі, під час розмови з головою Міноборони США Ллойдом Остіном міністр оборони КНР Вей Фенхе заявив, що Китай «боротиметься до кінця», якщо хтось спробує «відокремити» від нього Тайвань. Він стверджує, що Пекін притримується ідеї «мирного возз'єднання» з островом, але розглядає й «інші варіанти»⁷.

Витоки територіальних претензій РФ до Південної та Східної України сягають ще часів Російської імперії. Політика зросійщення в Російській імперії та потім вже в СРСР залишила свій відбиток: у цьому регіоні більшість населення є російськомовним, також спостерігається криза ідентичності – певна частка асоціює себе з росіянами, або вважає нерозривними українську та російську культури. За результатами опитування 2017 р.⁸ соціологічних центрів КМІС, «Рейтинг», «СОЦИС» та Центру імені Разумкова, у 2001 р. з росіянами асоціювало себе 17,3% всього населення України (на Півдні та Сході від 14% до 26% в залежності від області). Згодом цей показник зменшився, і вже у 2017 р. він становив 6,3%. Після військового вторгнення РФ на територію України у 2022 р. росіянами вважає себе 5%. Слід підкреслити важливу роль інформаційного впливу РФ на цих територіях⁹.

Революція Гідності 2013-2014 рр., метою якої було повалення режиму проросійського Президента Януковича та наміри до євроатлантичної інтеграції, активізували РФ. Скориставшись постреволуційною ослабленістю України, вона

ввела війська до Автономної Республіки Крим та провела там псевдо референдум про приєднання. Водночас з анексією Криму, Росія фактично ініціювала створення квазідержавних утворень, так званих ЛНР і ДНР з подальшою підтримкою бойовиків, хоча РФ завжди заперечувала свою участь і називала цю війну «громадянською». Одним зі штучних аргументів до підігрівання конфлікту стало мовне питання – начебто російськомовні жителі України зазнають утискань. І взагалі, населення ДНР, ЛНР та Криму не підтримали Революцію Гідності, вважаючи це «кривавим переворотом». Попри всілякі спроби врегулювати конфлікт (Мінські домовленості, «Формула Штайнмайєра» тощо), він тривав 8 років і у 2022 р. переріс у повномасштабне, вже не приховане військове вторгнення РФ¹⁰.

Проблема Тайваню виникла ще у 1949 р., коли після поразки у громадянській війні, уряд Гоміндану втік до острова. З цього часу статус Китайської Республіки так і не визначено. КНР не визнає суверенітет Тайваню, вважаючи його невіддільною частиною держави. КР навпаки вважає, що її влада має поширюватися і на материковий Китай, оскільки Китайська Республіка, очолювана однопартійним Гомінданом, утворилась ще в 1912 р. і контролювала материковий Китай до 1949 р., доки владу не захопили комуністи на чолі з Мао Цзедунем. До 1971 р., КР визнавалася більшістю держав і міжнародних організацій, як законна влада всього Китаю, але у 1971 р. місце КР в Раді Безпеки ООН перейшло до КНР. Наразі лише 20 країн-членів ООН і Ватикан визнають КР¹¹.

Отже, якщо порівнювати витоки конфліктів України й Тайваню, можна виокремити певні спільні риси. За своєю сутністю, обидва являють собою боротьбу авторитарного і демократичного режимів. І українці, і тайванці борються за можливість жити у демократичних країнах. Але у КР, на відміну від України, ця боротьба саме ідеологічна, оскільки 98% населення Тайваню – етнічні китайці. В Україні ж конфлікт включає, як ідеологію, так і проблему ідентифікації, оскільки РФ вважає населення Півдня та Сходу росіянами, або «малоросами», хоча не зважаючи на тривале зросійщення, вони були й залишаються українцями.

Україна і КР протистоять великим державам, які вважають їх своїми територіями. Так, Володимир Путін з нагоди річниці Петра I фактично

⁶ Лідер КНР Сі Цзіньпін підписав директиву, що дозволяє «невійськове» використання Збройних сил Китаю. URL: <https://espreso.tv/u-kitai-dozvolili-zastosuvuvati-armiyu-u-neviyskovikh-operatsiyakh>

⁷ Китай пообещал сразаться за Тайвань «до конца». URL: <https://www.dw.com/ru/kitaj-poobeshhal-srazhatsja-zatajvan-do-konca/a-62103427>

⁸ Ідентифікація нації. Українці розповіли про свої національність, мову, віросповідання, ЄС і НАТО. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/identifikaciya-naciyi-ukrayinciv-rozpovili-pro-svoyu-nacionalnist-movu-virospovidannya-yes-i-nato-947320.html>

⁹ Українцями вважають себе 92% громадян нашої держави. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3475267-ukraincami-vvazaut-sebe-92-gromadan-nasoi-derzavi.html>

¹⁰ Сепаратизм в Україні: история болезни. URL: <https://www.svoboda.org/a/25422661.html>

¹¹ Протистояння двох Китаїв. URL: <https://tyzhden.ua/World/251499>

порівняв себе з царем, наголосивши на планах повернути втрачені території РФ. Ця заява остаточно розкрила істинні наміри «спеціальної військової операції», а саме – захоплення України¹². Так само і КНР вважає Тайвань виключно своєю територією, попри те, що КР ніколи не була ні підконтрольною КПК, ні частиною КНР. Наразі КР є частково визнаною державою. РФ фактично заперечує суверенітет України. КНР також вважає Тайвань своєю невід'ємною частиною. Таким чином, Китай намагається остаточно вирішити «тайванське питання», як і Росія – «українське питання».

Проте є і певні відмінності. У географічному плані, Тайвань відокремлений від КНР морем, натомість Україна має суцільний сухопутний кордон з РФ. Прибережна місцевість Тайваню є досить складною для висадки через особливості рельєфу. Експерт Інституту досліджень національної оборони та безпеки в Тайбеї Су Цзу-Юнь заявляє, що «Тайванська протока – це насправді шосе для китайської армії, на якому вони найбільш вразливі». Таким чином, в цьому плані має більші складності, ніж Росія¹³. Україна є загальновизнаною суверенною державою, в той час, як статус КР є і досі остаточно не визначеним. Так, прес-секретар МЗС КНР Хуа Чуньїн заявила, що «Тайвань – не Україна. Тайвань завжди був невіддільною частиною Китаю. Це безсумнівний юридичний та історичний факт»¹⁴. 10 червня міністр оборони КНР Вей Фенхе заявив про оголошення Пекіном війни у разі проголошення незалежності КР. У той же час Президент США Джо Байден заявив, що його держава всіляко підтримуватиме Тайвань і не допустить військового вторгнення з боку КНР.

Таким чином, ми наразі можемо спостерігати певний баланс у розв'язанні «тайванського питання», оскільки зіткнення наддержави й потенційної наддержави може підштовхнути до розгортання інших локальних конфліктів, у найгіршому сценарії – призвести до Третьої світової війни (те ж саме щодо ситуації в Україні). Враховуючи це, є можливість остаточного переходу КНР на сторону РФ для протистояння Заходу.

¹² Путин сравнил себя с Петром I и назвал своей задачей возвращение территорий. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-61749842>

¹³ Україна показала світу, на що здатен рішучий народ»: як Тайвань вчиться в українців та українок? URL: <https://hromadske.radio/news/2022/05/28/ukraina-pokazala-svitu-na-shcho-zdaten-rishuchy-narod-ia-k-tayvan-vchyt-sia-v-ukraintsiv-ta-ukrainok>

¹⁴ МЗС Китаю: Тайвань – «не Україна». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-kytai-tayvan/31718282.html>

Отже, які ж уроки може винести Тайвань, з огляду на військовий конфлікт в Україні? Наразі в КР ретельно вивчають всі аспекти вторгнення РФ та дії України задля створення власної військової стратегії у випадку агресії з боку КНР. Президент КР Цай Інвень наголошує на ідеї «асиметричної війни», щоб підсилити свої збройні сили, зокрема за допомогою встановлення ракет на транспортних засобах. Директор Вищого інституту досліджень китайської військової справи Тайванського національного університету Ма Ченг-Кун вважає, що Україна доволі ефективно використовує асиметричну війну і вдало стримує просування РФ. Є інформація, що КР розробляє ракети для ураження військових об'єктів на території КНР¹⁵.

Загалом, досвід України значно підіймає моральні настрої керівництва Тайваню для успішної боротьби проти можливого вторгнення КНР. Героїзм українського народу надихає і доводить, що наскільки б сильним не був супротивник, його можна подолати.

¹⁵ Остров свободы. Украинские уроки для Тайваня. URL: <https://focus.ua/voennye-novosti/517015-ukrainskie-uroki-dlya-tayvanya>

References

- Identifikaciya nacji. Ukraincy rasskazali o svoih nacionalnosti yazyke, veroispovedanii, ES i NATO. URL: <https://tsn.ua/ru/ukrayina/identifikaciya-nacii-ukraincy-rasskazali-o-svoih-nacionalnosti-yazyke-veroispovedanii-es-i-na-to-879922.html>
- Kitaj i Tajvan: mirne vozz'yednannya chi vijna? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46740156>
- Kitaj i Tajvan: vitoki protistoyannya. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58855514>
- Kitaj poobeshal srazhatsya za Tajvan «do konca». URL: <https://www.dw.com/ru/kitaj-poobeshhal-srazhatsja-za-tajvan-do-konca/a-62103427>
- Lider KNR Si Czinpin pidpisav direktivu, sho dozvolyye «nevijskove» vikoristannya Zbrojnih sil Kitayu . URL: <https://espreso.tv/u-kitai-dozvolili-zastosovuvati-armiyu-u-neviyskovikh-operatsiyakh>
- MZS Kitayu: Tajvan – «ne Ukrayina». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-kytai-tayvan/31718282.html>
- Ostrov svobody. Ukrainskie uroki dlya Tajvanya. URL: <https://focus.ua/voennye-novosti/517015-ukrainskie-uroki-dlya-tayvanya>
- Protistoyannya dvoh Kitayiv. URL: <https://tyzhden.ua/World/251499>
- Putin sravnil sebya s Petrom I i nazval svoej zadachej vozvrashenie territorij. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-61749842>
- Rosiya proti Ukrayini. Yak diishlo do velikoyi vijni? URL: <https://www.dw.com/uk/rosiia-proty-ukrainy-yak-diishlo-do-velykoi-viiny/a-60242572>
- Separatizm v Ukraine: istoriya bolezni. URL: <https://www.svoboda.org/a/25422661.html>
- Tajvanska problema: chi mozhlive vozz'yednannya Kitayu z Kitayem?. URL: <https://adastra.org.ua/blog/tajvanska-problema-chi-mozhlive-vozyednannya-kitayu-z-kitayem>
- Ukrayincyami vvazhayut sebe 92% gromadyan nashoyi derzhavi. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3475267-ukraincami-vvazaut-sebe-92-gromadan-nasoi-derzavi.html>
- Ukrayina pokazala svitu, na sho zdaten rishuchij narod»: yak Tajvan vchitsya v ukrayinciv ta ukrayinok? URL: <https://hromadske.radio/news/2022/05/28/ukraina-pokazala-svitu-na-shcho-zdaten-rishuchyy-narod-iak-tayvan-vchyt-sia-v-ukraintsiv-ta-ukrainok>
- Vijna, Rosiya i Donbas. Chi mozhna najti shlyah do miru? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-59709862>